

REIJO KAHELIN

**VASEMMISTON VALTUUSTORYHMÄN RYHMÄPUHE
TALOUSARVIOSTA 2026**

Arvoisa puheenjohtaja,

tälle puheelle voisi antaa nimen kolme pointtia ja jossain määrin muuta asiaa. Jätetään pointit loppuun ja aloitetaan muulla asialla.

Talousarviokirjassa on sivulla 4 ansiokkaasti lueteltu kehittämishankkeita. Onko niissä jotain uutta?

Kaavoitus on pitkäjänteistä työtä ja luettelossa on vanhat tutut kaavahankkeet. Ilmeisesti maankäytössä ei ole odotettavissa uusia kohteita tai tarpeita.

MAL-sopimuksen sisältö on jo päätetty, se odottaa toimeenpanoaan. Ysitien edunvalvontaa on tehty ja toki vielä tehtävä, mutta uutta se ei ole. Lähijunaliikenteen ratkaisusta on puhuttu jo varsin pitkään. Kotikoivun kerrostalo on jo tekeillä. Kaupunginhallitus tietää jo Säynäniemen esitetyt tulevaisuusvaihtoehdot. Kaupungin ja Tredun kumppanuussopimus lienee joka päiväisiä toimintaa.

Eipä siinä kehittämishankkeiden luettelossa uusia avauksia juuri näy. Missä lienevät yksityiskohtaisemmat toimenpiteet esimerkiksi aseman seudun kehittämiseksi? Ymmärtääkseni kaupunki haki Leader-rahoitusta Älykäs asemanseutu -hankkeelle kehittämistoimenpiteiden suunnittelemiseksi. Tässä talousarvioehdotuksessa asiasta ei hiiskuta.

Kun Orivedellä on maakunnan vuoden kylä, olisi hyvä edesauttaa sen valintaa ensi vuoden valtakunnalliseksi vuoden kyläksi. Yhtenä toimenpiteenä voisi olla maakunnallinen tai valtakunnallinen seminaari, jonka teema sopisi Suomen Kylät ry:n Kylävara-hankkeen tavoitteisiin kokonaisturvallisuuden ja henkisen kriisinkestävyyden vahvistamisesta. Yhdessä Pirkan kylien kanssa järjestettävässä seminaarissa voisi yhtenä osiona olla myös, miten Pirha näkee kylät yhteistyökumppaneikseen. Vai näkeekö?

Ylipäänsä uudet avaukset, olivatpa ne maankäytöllisiä tai toiminnallisia, ovat tarpeen. Jostain on alettava, sillä usein ne vaativat vuosien kypsyttelyn ja työn tullakseen lihaksi. Ellei mitään tehdä, on kysyttävä, kuka ottaa vastuun Oriveden näivettämisestä. Onko vastuu keskeisellä viranhaltijajohdolla, joka ei esimerkiksi elinvoimatyöhön l esitä isää resurssia? Onko vastuu keskeisellä

luottamushenkilöjohdolla, joka ei myöskään nosta asiaa esille? Vai onko vastuu koko valtuustolla?

On valitettavaa, että tässäkin talousarvioesityksessä ei ole määrärahaa erilaisiin vuoden aikana esiin tulevien kehittämishankkeiden kuntaosuuksien rahoittamiseen. Tämä aktivoisi hankkeiden hakemista ja mahdollistaisi sellaistenkin tehtävien toteuttamisen, joita kaupunki muuten joutuisi tekemään pelkällä omalla rahoituksellaan. Tämä on nähtävissä lasten ja nuorten lautakunnassa, joka talousarvioesityksen mukaan (sivu 26) toteuttaa 8 hankerahoituksen hanketta, Siellähän taitaakin olla tätä tehtävää varten oma vastuuhenkilö.

Arvoisa puheenjohtaja,

Jossain määrin ihmetystä talousarvioesityksessä herättää se, että tälle vuodelle tehtyyn vuotta 2026 koskevaan ennusteeseen nähden henkilöstökuluja esitetään ensi vuodelle noin 3.7 miljoonaa euroa enemmän. Eikö keväällä 2025 hyväksytty toiminnan ja talouden kehittämissuunnitelma purekkaan henkilöstömenoihin, vaikka irtisanomisiakin tehtiin?

On vaikea sanoa, miten pitkäjänteisyys toimii, kun ensi vuodelle esitetyt tulot tukina ja avustuksina, myyntituottoina ja muina toimintatuottoina ovat 233 000 euroa vähemmän kuin tämän vuoden talousarviokirjassa vuodelle 2026 ennustetut tulot. Vain maksutuotot ovat tulopuolella kasvaneet 8000 eurolla.

Lukujen taustalla on kuitenkin tai pitäisi olla varsin merkittävät maksujen korotukset. Vai onko kenties käynyt tai käymässä niin, että maksukorotukset ovat aiheuttaneet katoa käyttäjien määrässä? Ovatko esimerkiksi eläkeläiset löytäneet halventuneiden matkalippujen myötä – kiitos niistä -Tampereen päiväsaikaan ilmaiset uimahallit?

Kaikessa päätöksenteossa pitää vähitellen tai mieluummin välittömästi siirtyä myös tekemään päätösten vaikuttavuusarviointia.

Ensi vuoden alkupuolella tulee talousarviokirjan mukaan päätettäväksi radan sähköistys asemalta keskustan seisakkeelle. Asia on Tampereen kaupunkiseudun MAL-suunnitelmassa mukana. Radalla tapahtuvan henkilöliikenteen kehittäminen on joka tapauksessa kaupunkimme ja kaupunkilaistemme etu.

Ja vielä yksi muu asia ennen kolmea pointtia. Henkilöstöjärjestöt ovat lausuneet painavaa tekstiä talousarvioehdotuksesta koskien esimerkiksi lomautuksia. Luettakoon tarkkaan tuo lausunto ja muistettakoon, että ilman iloista henkilöstöä toiminnan tulokset saattavat laahata takamatkalla. Tässä kannattaa pohtia sitäkin, miksi meiltä niin moni työntekijä on hakeutunut pois.

Puheenjohtaja,

siirryn sitten niihin kolmeen pointtiin.

Vasemmiston valtuustoryhmä esittää lasten ja nuorten lautakunnalle 100 000 euron määrärahan lisäystä (talousarvioesityksen sivu 25). Se käytettäisiin Eräjärven päiväkodin kolmannen lastenhoitajan työsuhteen ja Eräjärven koulun kolmannen opettajan viran perustamiseen.

Vastaavat tekstimuutokset on lisättävä varhaiskasvatuksen osalta sivulle 26 ja perusopetuksen osalta sivulle 27, molemmissa tapauksissa ennen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden taulukoita.

(Tekstilisäykset: Eräjärven päiväkotiin perustetaan määräaikainen lastenhoitajan työsuhde helmikuun 2026 alusta. Työsuhteella varmistetaan riittävä hoitajamitoitus.

Eräjärven kouluun perustetaan vuoden 2026 alusta kolmannen opettajan määräaikainen virka. Virka lakkautetaan, jos koulun opetusryhmät jäävät kahdella opettajalla alle 15 oppilaan.)

Päiväkodissa on tällä hetkellä 18 lasta, joista moni on alle kolmevuotiaita. Tietävästi ensi vuoden alussa tulee yksi uusi vauvaikäinen lapsi. Lastenhoitajia on kaksi, joita esikoulun opettaja avustaa aamuisin. Esikoulun opettajalla muuten on kaksi ikäluokkaa hoidettavanaan eli viisi- ja kuusivuotiaat. Sopii toivoa, että se on oikeaoppista esikoulua.

Tiedän, että täällä vastataan päiväkodissa olevan esikoulun opettaja mukaan lukien säädösten mukainen riittävä henkilömäärä. Kyllä näin on, kolmella henkilöllä voi olla 21 lasta. Mutta se tulkinta, että henkilömäärä lasketaan siten, että joku heistä tekee päiväkodin hoitotyötä vaikkapa vain tunnin päivässä, on kestävä. Kyllä näiden kolmen tulee olla täysiaikaisia työntekijöitä.

Eräjärven koulun kaksiopettajaisuudesta päätettiin tilanteessa, jossa viranhaltijoiden mukaan koulun oppilasmäärä tänä syksynä olisi tainnut olla 27. Lukuvuosi aloitettiin kuitenkin 35 oppilaan joukolla. Perusopetus tapahtuu jopa 20 oppilaan ryhmässä, jossa on kolmen eri vuosiluokan lapsia. Se on mahdoton tehtävä niin opettajalle kuin oppilaallekin. Asiaa ei perustaltaan helpota se, että kielten opettaja ottaa yhtenä päivänä viikossa yhden vuosiluokan kontolleen – vakioopettajalle jää edelleen suuri ryhmä eri ikäisiä oppilaita.

Asiaa ei perustaltaan helpota sekään, että erityisopettaja viettää yhden päivän Eräjärvellä. Vakioopettajan ryhmän koko ei yhden erityisoppilaan siirtyminen toiseen luokkaan pienene kuin yhdellä oppilaalla. Sitä paitsi Eräjärven koulussa on suhteellisen monta erityisopetusta kaipaavaa, joita vain yksi kouluavustaja ei riittävästi ehdi tukea.

Niin Eräjärven päiväkodissa kuin koulussakin on henkilöstön uupuminen ja siitä aiheutuvat sairauslomat tätä päivää. Taisi viime viikollakin molemmat koulun opettajat olla samanaikaisesti sairauslomalla.

Niin päiväkodissa kuin koulussakin työntekijätilanne on selkeästi valtuuston hyväksymän strategian vastainen. Strategiassamme ja toiminnallisissa tavoitteissamme sanotaan Oriveden turvaavan lasten ja nuorten hyvän kasvun ja oppimismahdollisuudet. Mietitäänpä itse kukin sitä, miten opettaisimme tuloksellisesti lapsille esimerkiksi matematiikkaa yhden tunnin aikana kolmen eri opetussuunnitelman mukaan. Ja sitäkin voi miettiä, kuinka paljon poikkeaa koulun aloittavien ekaluokkalaisten ja samassa ryhmässä olevien kolmasluokkalaisten oppimisvalmiudet.

Strategiassamme sanotaan myös, että henkilöstön osaaminen ja hyvinvointi ovat johtamisen keskiössä. Siis hyvinvointi.

Puheenjohtaja,

sitten toiseen pointtiin. Joku voisi sanoa, että se on jo perinteinen. Tällä hetkellä se on entistäkin ajankohtaisempi, koska kirjasto on henkilöstön riittämättömyyden vuoksi joutunut supistamaan aukioloaikojaan.

Vasemmiston valtuustoryhmä esittää 40 000 euron lisäystä hyvinvointi- ja elämänlaautakunnan toimintakuluihin (talousarvioesityksen sivu 33) yhden kirjastovirkailijan työsuhteen perustamiseksi. Tämä tukee strategiaamme asukkaiden aktiivisuudesta ja hyvinvoinnista sekä vilkkaasta ja osallistuvasta yhteisöstä.

Vastaava tekstimuutos tehdään sivulle 35 ennen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden taulukkoa.

(Tekstilisäys: Kirjastoon perustetaan maaliskuun 2026 alusta yksi uusi kirjastovirkailijan työsuhde.)

Kirjaston toimintakulut ovat monien vuosien ajan olleet Pirkanmaan kuntien vertailussa häntäpäässä. Esimerkiksi vuonna 2022 ne olivat maakunnan toiseksi pienimmät ja henkilöstökulutkin viidenneksi pienimmät. Muutosta parempaan ei ole tapahtunut.

Kannattaa muistaa, että kirjasto palvelee henkisen hyvinvoinnin lisäksi myös fyysistä hyvinvointia esimerkiksi liikuntavälineiden lainauksella.

Kirjaston tehtävä on myös tiedonhaku asiakkaiden kysymyksiin. Siitä on saatu kaupunkilaisilta hyvää palautetta. Henkilöstö on paljolti joutunut vastaamaan myös kirjaston ulkopuolisten asiakkaiden neuvonnasta ja ohjauksesta. Tästä tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arviointikertomuksessa todetaan, että ”info- ja palvelupyynnöt ovat ohjautuneet kirjaston henkilöstön hoidettaviksi. Kuntalaisten oikeus on tarvittaessa saada neuvontaa ja ohjausta kunnan palveluista. Suositellaan, että asiaan pyritäisiin löytämään ratkaisu esimerkiksi sisäisin järjestelyin niin, ettei palvelupiste häiritse liiaksi kirjaston perustehtävää.”

Kolmas pointti tuli tavallaan esille jo aiemmin elinvoiman pohdinnassa. Vasemmiston valtuustoryhmä esittää määräaikaisen elinvoimakoordinaattorin tehtävän täyttämistä, jos elinvoimajohtajan virkaa ei täytetä. Tähän ei tarvita lisämäärärahaa, koska talousarviota valtuustolle esiteltäessä sanottiin esityksen sisältävän henkilöstön palkkauskulut täysimääräisesti myös täyttämättä olevien virkojen osalta.

Puheenjohtaja,

Esittämämme talousarvion lisäykset katetaan lisäämällä verotuloja 100 000 euroa ja valtionosuuksia 40 000 euroa. Nämä muutokset tehdään sivulla 19 olevaan tuloslaskelman taulukkoon.

Näiden tulojen arviointi on historiallisesti ollut varsin varovaista. Verotulot arvioitiin vuoden 2023 talousarviossa 986 000 euroa pienemmiksi kuin tilinpäätös osoitti. Vuonna 2024 alkuperäisessä talousarviossa oli yli miljoonan euron erotus samaan suuntaan.

Valtionosuuksissa talousarvion ja tilinpäätöksen poikkeama oli 529 000 euroa vuonna 2023 ja alkuperäisen talousarvion osalta 71 000 euroa vuonna 2024. Samana vuonna muutetussa talousarviossa erotus oli 199 000.

Nämä osoittavat, että on täysin realistista muuttaa kaupunginhallituksen esityksen verotulo- ja valtionosuusarvioiden summaa.

Arvoisa puheenjohtaja,

tässähän tämä. Kritiikistä ja muutosesityksistä huolimatta kiitos käsittelyymme tuodun ehdotuksen valmistelusta. Palataan asiaan yksityiskohtaisessa käsittelyssä.